

Doc. dr. sc. Boštjan Tratar*

Izvorni znanstveni rad
UDK 342.7(4)
341.231.14(4)
Primljeno: veljača 2015.

OBJEKTIVNE FUNKCIJE LJUDSKIH PRAVA IZ EUROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

Sažetak: Autor raspravlja o objektivnim funkcijama ljudskih prava iz Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (tzv. konvencijskih prava). Naime, suvremena ustavnopravna teorija govori o objektivnim funkcijama ljudskih prava (njem. objektive Grundrechtsfunktionen) u slučaju kada ljudska prava uz svoju primarnu obrambenu funkciju imaju još i tzv. sekundarnu funkciju, prema kojoj ustavna prava predstavljaju objektivni poredak vrijednosti (objektive Wertordnung), koji bi trebao doći do izražaja u čitavom pravnom poretku. Posljedica takvog poimanja ljudskih prava jest da ljudska prava ne omogućuju samo individualne zahtjeve pojedinaca protiv države, nego i da mora država tzv. pozitivnim (aktivnim) mjerama osigurati poštovanje ljudskih prava i stvarati odgovarajuće institucionalne uvjete. Konvencijska su prava prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda prije svega prava negativnog statusa (obrambena prava), međutim, sudska je praksa Europskoga suda značenje konvencijskih prava u funkcionalnom smislu proširila. Članak 1. Europske konvencije obavezuje države ugovornice da svakome u svojoj nadležnosti priznaju prava i slobode određene prvim dijelom Europske konvencije. Međutim, ni iz teksta Preambule ni iz članka 13. Europske konvencije, koji jamči pravo na djelotvorno pravno sredstvo, ili iz članka 17. Europske konvencije, koji određuje zabranu zloupotrebe konvencijskih prava, ne možemo sasvim sigurno zaključiti da su i pojedinci oni subjekti koji su neposredno obvezani poštovati konvencijska prava i dužnosti. U principu vrijedi da ni pozivajući se na neke slobode u Europskoj konvenciji, koje sadrže klauzule s pridržajem, nije moguće privatnopravne subjekte tretirati kao adresate konvencijskih prava. Zato se iz teksta Europske konvencije ne može razabrati općenita dužnost privatnopravnih subjekata u pogledu (neposrednog) poštovanja konvencijskih prava i sloboda.

Ključne riječi: Europska konvencija o ljudskim pravima, primarna i sekundarna funkcija ljudskih prava, objektivne funkcije ljudskih prava, adresati konvencijskih prava

* Doc. dr. sc. Boštjan Tratar, Fakultet za državne i europske studije, generalni državni pravobranitelj Republike Slovenije, Šubičeva 2, 1000 Ljubljana, Republika Slovenija.

1. UVOD U RASPRAVU

Suvremena ustavnopravna teorija¹ govori o objektivnim funkcijama ljudskih prava (njem. *objektive Grundrechtsfunktionen*)² u slučaju kada ljudska prava uz svoju primarnu obrambenu funkciju (tj. funkciju u odnosu pojedinca prema državi) imaju još i tzv. sekundarnu funkciju, prema kojoj ustavna prava predstavljaju objektivni poredak vrijednosti (*objektive Wertordnung, wertneutrale Ordnung*), koji treba ostvariti u cjelokupnom pravnom poretku.³ Posljedica takvog poimanja ljudskih prava jest da ljudska prava ne pružaju samo individualne zahtjeve pojedinaca protiv države (prije svega u smislu sprječavanja zadiranja u individualna prava), nego su ljudska prava i sastavni dio objektivnog poretka vrijednosti, koji obvezuje čitavu državnu vlast. Međutim, s druge strane to znači da mora država tzv. pozitivnim (aktivnim) mjerama osigurati poštovanje ljudskih prava te u isti mah ostvarivati i odgovarajuće institucionalne uvjete.⁴

Takve se objektivne funkcije mogu primijetiti i u ljudskim pravima iz Europske konvencije o ljudskim pravima (tzv. konvencijska prava). Prije nego što je 4. studenoga 1950. u Rimu potpisana Europska konvencija, Ujedinjeni su narodi u prosincu 1948. proglasili Opću deklaraciju o ljudskim pravima. Poprilično je očito da je na sadržaj Europske konvencije snažno utjecala Opća deklaracija o ljudskim pravima. Međutim, dok je Opća deklaracija o ljudskim pravima samo programska povelja bez pravne snage i bez vlastitog kontrolnog mehanizma, od samog je početka postojala želja Europske konvencije da kodificira dužnosti države za zaštitu ljudskih prava na način koji bi bio obvezatan. Ova osobitost međutim nije suglasna s tradicionalnim poimanjem međunarodnih ugovora. Ali ipak se iz tog nastojanja za pravnu obvezatnost (pravnu snagu) konvencijskih prava, korak po korak, razvijala državna pozitivna zaštitna funkcija ljudskih prava, tj. objektivna funkcija. Naravno, iz teksta konvencijskih prava ne proizlaze nagovještaji koji bi jednoznačno govorili u prilog prihvata objektivne funkcije konvencijskih prava. Međutim, konvencijska su tijela svojom jurisdikcijom neprestano utvrđivala povrede objektivnih državnih zaštitnih funkcija ljudskih prava. Upravo iz navedenog možemo zaključiti da je ustavna država obvezana državljanima na temelju objektivnih funkcija ljudskih prava (kako iz ustava tako i iz Europske konvencije) osiguravati sigurnost, odnosno cjelovitu zaštitu i ostalu zaštitu ustavnih (odnosno ljudskih) prava.⁵

2. O FUNKCIJAMA KONVENCIJSKIH PRAVA

Glede teksta Europske konvencije i s obzirom na izvornu namjeru prava i slobode su, sadržane u Europskoj konvenciji, ponajprije obrambena prava pojedinca od zadiranja države (tj. prava

1 Pостоје brojni radovi, primjerice M. Dolderer, "Objektive Grundrechtsgehalte", Duncker&Humblot, Berlin, 2000, str. 27.

2 M. Dolderer, *op. cit.*, str. 27., spominje još ostale nazive koji znače isto: "Wertrangordnung" (BVerfGE 7, 198 (215)); "Wertordnung" (BVerfGE 6, 32, (41)); "Wertsystem" (BVerfGE 5, 85 (139, 204)); "wertentscheidende Grundsatznorm" (BVerfGE 6, 55 (71)); "Wertgehalt" (BVerfGE 27, 104 (109)); "objektives Prinzip" (BVerfGE 50, 290 (337)); "objektiv-rechtliche Seite" (BVerfGE 20, 162 (175)); "Elemente objektiver Ordnung" (BVerfGE 73, 261 (269)), "Elemente objektiven Rechts"; "objektiv-rechtliche Funktionen"; "objektiv-rechtliche Wirkungen" itd.

3 L. Tian, "Objektive Grundrechtsfunktionen im Vergleich – eine Untersuchung anhand des Grundgesetzes und der Europäischen Menschenrechtskonvention", Duncker&Humblot, Berlin, 2012., str. 24.

4 L. Tian, *op. cit.*, str. 26.

5 L. Tian, *op. cit.*, str. 29.

negativnog statusa).⁶ Naime, primarni je cilj sastavljača Europske konvencije bila zaštita od tiranije, tlačenja i totalitarizma; time bi trebala biti svemoćna državna vlast i zloupotrebe ograničene kolektivnim sustavom zaštite. Slično kao i u Njemačkoj gdje se vodila rasprava o objektivno pravnom sadržaju ustavnih prava te u Švicarskoj, gdje su se zauzimali za poimanje o konstitutivno-institucionalnoj dimenziji ustavnih jamstava, došlo je i u okviru Europske konvencije do funkcijskog proširenja zajamčenih prava i sloboda.⁷ Ovaj se razvoj odvijao u okolnostima proširenja poimanja ustavnih jamstava u međunarodnom pravu. Naime, njih više ne poimamo samo kao obrambena prava protiv državne vlasti, nego kao objektivne temeljne vrijednosti (*Grundwerte*) i vodeća načela (*Leitprinzipien*) državnoga djelovanja.⁸ Ustavna prava kao najviše vrijednosne smjernice temeljni su elementi razvijajućeg se svjetskog ustava (*Weltverfassung*).⁹

Navedena promjena u poimanju ustavnopravnih jamstava nastala je također na regionalnoj razini u okviru Europske konvencije. Stoga konvencijska prava ne poimamo više samo kao *negacijska prava*, nego i kao *objektivne temeljne vrijednosti* i *vodeća načela državnog i društvenog uređenja* država ugovornica. Prava i slobode, koje sadrži Europska konvencija prema svojoj su objektivnoj dimenziji istodobno *tzv. ordre public européen*.¹⁰ Sadržaj *ordre public* osiguravanje je zajedničke tekovine slobodne europske demokracije u političkoj tradiciji, idealima, slobodama i načelima pravne države, što u vidu posebice visokog položaja prednjači i pred pojedinačnim državnim interesima. To se vidi osobito u članku 33. Europske konvencije, prema kojem svaka država ugovornica u okviru državne žalbe ima pravo tvrđene povrede konvencijskih prava od strane druge države ugovornice ostvarivati pred Europskim sudom. Zbog povrede prava svog državljanina ne mora i država ugovornica biti pogođena i stoga žalbom ostvarivati pravo pred sudom. Prema tome država ne nastupa kao tužitelj u svoje ime, nego kao podnositelj – “tužitelj u interesu očuvanja uređenja ljudskih prava europskih demokracija”. Potrebno je uzeti u obzir da i pojedinačni zahtjevi prema članku 34. Europske konvencije,¹¹ iako mogu rezultirati samo do konstatacije povrede Europske konvencije, ispunjavaju objektivnu funkciju pravne zaštite, što služi općoj zaštiti, tumačenju i usavršavanju konvencijskih prava kao temeljnih vrijednosti.¹² Države ugovornice imaju međunarodnopravnu obvezu osiguravati konvencijska prava, prema tome žalbeni postupak nema učinak samo u tuženoj državi, nego time i u drugim državama ugovornicama.¹³ One moraju vlastiti pravni poredak prilagoditi zahtjevima iz Europske konvencije. Nastojanje za osiguravanje ustavno utemeljenog objektivnog reda došlo je do izražaja i u prvom stavku članka 37. Europske konvencije,¹⁴ koji određuje da se zahtjev unatoč postojanju uvjeta za brisanje zahtjeva s

6 Vidjeti: M. E. Villiger, “Handbuch der Europäischen Menschenrechtskonvention”, (1999), str. 110. i P. Egli, “Drittwirkung der Grundrechte”, (2002), str. 220. Vidjeti također: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, “Constitutionalisation of Private Law – The European Convention on Human Rights Perspective”, u: T. Barkhuysen, S. Lindenbergh (ur.), “Constitutionalization of Private Law”, (2006), str. 43. i sl.

7 Vidi: P. Egli, *op. cit.*, str. 220.

8 Usporedi: P. Egli, *op. cit.*, str. 220. Vidjeti također: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.* str. 43. i sl.

9 Vidi: Egli, str. 220.

10 Vidi: C. Dröge, “Positive Verpflichtungen der Staaten in der Europäischen Menschenrechtskonvention”, (2003), str. 192. Usporedi: P. Egli, *op. cit.*, str. 221.

11 Članak 34. (pojedinačni zahtjevi) Europske konvencije glasi: “Sud može primati zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da ni na koji način neće sprječavati djelotvorno vršenje toga prava.”

12 Vidi: Egli, *op. cit.*, str. 221.

13 Vidi: Egli, *op. cit.*, str. 222.

14 Prvi stavak članka 37. Europske konvencije (brisanje zahtjeva s liste) glasi: “Sud može u svakom stadiju postupka odlučiti da

liste za ispitivanje ponovno može vratiti na svoju listu slučajeva i nastaviti ispitivanje ako to traže interesi poštovanja ljudskih (konvencijskih) prava. Time se postupak *ex officio* nastavlja voditi i dalje sve dok je to potrebno radi ostvarivanja općih interesa.¹⁵

Poimanje konvencijskih prava kao *ordre public européen* zahtijeva i da sud pazi da dođe do eventualne mirne nagodbe u postupku sudjelujućih stranaka na temelju poštovanja u Europskoj konvenciji zajamčenih prava i sloboda. Sud može samo uzimanjem u obzir tih pretpostavki dati svoju suglasnost za mirnu nagodbu. Poimanje jamstava Europske konvencije kao objektivnog poretka država potpisnica ne odražava se samo u navedenim pojedinim odredbama Konvencije, nego i u jurisprudenciji Komisije odnosno Europskoga suda.¹⁶

Već u slučaju *Austria v. Italy*¹⁷ bivša je europska Komisija za ljudska prava (dalje u tekstu – Komisija) naglasila objektivni vrijednosni poredak europskih demokracija, koji proizlazi iz Europske konvencije.¹⁸ Za postojanje objektivne funkcije u Europskoj konvenciji zajamčenih prava nalazimo daljnju potvrdu u jurisprudenciji Europskoga suda. U presudi *Delcourt v. Belgium*¹⁹ sud je presuđivao belgijsko uređenje, prema kojem je generalni prokurator unatoč svojoj funkciji unutar tužilačkog organa na kasacijskom sudu smio nazočiti tajnom savjetovanju suda bez prava glasanja. Sud je u svojim izvođenjima naglasio centralno značenje prava na uređeno pravosuđe za demokračnu zajednicu, a pri tome se pozivao na objektivnu funkciju procesnih jamstava iz članka 6. Europske konvencije. Pozivajući se na saznanje da je u pravima koja jamči članak 6. Europske konvencije riječ o nosivoj temeljnoj vrijednosti država ugovornica, Europski je sud došao do zaključka da je potrebno pravo na pošten, brz (u razumnom roku) i javan postupak tumačiti u pravcu da pritužitelj ima djelotvornu pravnu zaštitu.²⁰

U odluci *De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium*²¹ Sud se ponovno pozivao na Europskom konvencijom stvoren *ordre public européen* i osobito naglasio objektivnu funkciju prava na slobodu iz 1. stavka članka 5. Europske konvencije. Iako su se pritužitelji (u konkretnom slučaju skitnice) dobrovoljno predali policiji, ipak konačno upućivanje u zavod od strane mirovnoga suca nije moglo prikriti njezino prinudno značenje. S obzirom na značenje prava na slobodu u demokračnom društvu, za pritužitelje bi trebala postojati mogućnost da ostvare pravo na sudsku kontrolu odluke o oduzimanju slobode, koje jamči stavak 4. članka 5. Europske konvencije. Navedeno pokazuje da se sadržaj prava i sloboda u Europskoj konvenciji ne odnosi samo na pojedinca kao

izbriše neki zahtjev s liste slučajeva kada okolnosti dovode do zaključka:

a) da podnositelj ne namjerava ustrajati u svojem zahtjevu ili

b) da je predmet riješen ili

c) da zbog nekog drugog razloga koji utvrdi Sud više nije opravdano nastaviti s daljnjim ispitivanjem zahtjeva.

Međutim, Sud će nastaviti ispitivanje zahtjeva ako to traže interesi poštovanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima.“

15 Egli, *op. cit.*, str. 222.

16 *Ibidem*.

17 Vidi: C. Dröge, *op. cit.*, str. 190. i sl. Vidi presudu u predmetu *Austria v. Italy* od 11. siječnja 1961. (Application No. 788/60, Yearbook of the European Convention on Human Rights IV, 1961., str. 116. i sl.).

18 “(...) whereas it clearly appears from these pronouncements that the purpose of the High Contracting Parties in concluding the Convention was not to concede to each other reciprocal rights and obligations in pursuance of their individual national interests but to realise the aims and ideals of the Council of Europe, as expressed in its Statute, and to establish a common public order of the free democracies of Europe with the object to safeguarding their common heritage of political traditions, ideals, freedom and the rule of law; (...)” Vidi presudu u predmetu *Austria v. Italy* od 11. siječnja 1961. (Application No. 788/60; Yearbook of the European Convention on Human Rights IV; 1961, str. 138).

19 Vidi presudu u predmetu *Delcourt v. Belgium* od 17. siječnja 1970. (Series A, Vol. 11).

20 Egli, *op. cit.*, str. 223.

21 Vidi presudu u predmetu *De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium* od 18. lipnja 1971. (Series A, Vol. 12).

nositelja (subjektivnog) prava, nego upućuje i na njihovu objektivnu dimenziju.²² Na sličnu se argumentaciju Europski sud pozivao i u presudi *Deweere v. Belgium*.²³ U tom je slučaju sud presuđivao je li mirovanje kaznenog postupka u slučaju isplate novčane kazne protivno procesnim jamstvima članka 6. Europske konvencije. Sud je s obzirom na nacionalni pravni poredak naveo da u mnogim državama ugovornicama postoji mogućnost odricanja postupku bilo arbitražnim klauzulama u građanskom pravu ili mirovanjem kaznenog postupka, a da se uz to (istodobno) prihvate neke obveze. Međutim, takva se mogućnost ne može iskoristiti bez pristanka osobe koje se to tiče; potrebna je posebice budna pravna kontrola jer se sadržaj članka 6. Europske konvencije svrstava u *ordre public* države ugovornice. Objektivnu je dimenziju konvencijskih prava Europski sud naglasio još u presudama uz članak 10. Europske konvencije, koji govori o slobodi izražavanja mišljenja.²⁴

Sasvim je jasno poimanje ustavnih prava kao temeljnih vrijednosnih normi cjelovitog pravnog poretka u navođenjima u presudi *Hanyside v. the United Kingdom*,²⁵ čiji je predmet bio zapljena udžbenika s poglavljem o spolnosti.²⁶ U navođenjima u presudi *Sunday Times v. the United Kingdom*,²⁷ gdje je Europski sud presuđivao ograničavanje medijskog praćenja tijekom građanskog postupka, opet je bio naglašen objektivni značaj konvencijskih prava kao temeljnog stupa demokratskog društva. Europski je sud u presudi naveo da sloboda medija kao sastavni dio slobode izražavanja mišljenja (članak 10. Europske konvencije) ima posebno značenje na području pravosuđa jer se pravosuđe oslanja na kooperaciju s prosvjetljenom i informiranom javnošću. Međutim, i Komisija, odnosno i Europski sud u prije navedenim slučajevima naglasili su objektivni značaj pojedinih specifičnih konvencijskih prava, a Europski je sud u predmetu *Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen v. Denmark*²⁸ na načelnoj razini priznao objektivno poimanje cjelokupnog ugovornog djela kao vrijednosnog poretka. Sud je u odluci tog slučaja (čiji je predmet bila spojivost sustava integrirane nastave spolnog odgoja u danskim školama s člankom 2. Prvog dopunskog protokola Europske konvencije, koji jamči pravo na obrazovanje) označio Europsku konvenciju kao “an instrument designed to maintain and promote the ideals and values of a democratic society”.²⁹

Na konstitucionalni karakter sustava Europske konvencije Komisija se pozivala i u odluci o dopuštenju slučaja *Chrysostomos, Papachrysostomou and Loizidou v. Turkey*,³⁰ u kojem je teritorijalni pridržaj Turske pri priznanju prava na individualni zahtjev smatrala nedopustivim jer Europska konvencija ima karakter “constitutional instrument of European public order in the field

22 “(...) the right to liberty is too important in a 'democratic society' within the meaning of the Convention for a person to lose the benefit of the protection of the Convention for the single reason that he gives himself up to be taken into detention. (...) When the matter is one which concerns *ordre public* within the Council of Europe, a scrupulous supervision by the organs of the convention of all measures capable of violating the rights and freedoms which it guarantees is necessary in every case.” Presuda u predmetu *De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium* od 18. lipnja 1971 (Series A, Vol. 12).

23 Vidi C. Dröge, *op. cit.*, str. 190. i sl. Presuda u predmetu *Deweere v. Belgium* od 27. veljača 1980. (Series A, Vol. 35).

24 Egli, *op. cit.*, str. 224.

25 Vidi presudu u predmetu *Hanyside v. the United Kingdom* od 7. prosinca 1976. (Series A, Vol. 24).

26 “The Court’s supervisory functions oblige it to pay the utmost attention to the principles characterising a ‘democratic society’. Freedom of expression constitutes one of the essential foundations of such a society, one of the basic conditions for its progress and for the development of every man.” Presuda u predmetu *Hanyside v. the United Kingdom* od 7. prosinca 1976. (Series A, Vol. 24).

27 Vidi presudu u predmetu *Sunday Times v. the United Kingdom* od 26. travnja 1979. (Series A, Vol. 30).

28 Vidi presudu u predmetu *Kjeldsen, Busk Madsen and Pedersen v. Denmark* od 7. prosinca 1976. (Series A, Vol. 23).

29 Egli, *op. cit.*, str. 225.

30 Vidi presudu u predmetu *Chrysostomos, Papachrysostomou and Loizidou v. Turkey* od 4. ožujka 1991; *Decisions and Reports* 68 (1991). Vidi također T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.*, str. 43. i sl.

of human rights“.³¹ Sud je preuzeo tu formulaciju pri presudi sličnoga pitanja u slučaju *Loizidou v. Turkey* i označio Europsku konvenciju kao “constitutional instrument of European public order (ordre public)“.³² Takvim definiranjem Komisija, odnosno Europski sud, priznaju zajamčena prava i slobode kao ustavna načela objektivnog poretka država ugovornica. Međutim, osiguravanje objektivnog poretka država ugovornica trebalo bi biti u interesu regionalne zajednice država i jest iznad volje pojedinih država potpisnica. Europska se konvencija time s pomoću jurisprudencije Komisije i Europskoga suda udaljila od izvornog karaktera kao klasičnog međunarodnopravnog ugovora te se preoblikovala u “ustavnopravni poredak europske zaštite ljudskih prava“.³³

3. UTJECAJ OBJEKTIVNIH FUNKCIJA KONVENCIJSKIH PRAVA NA KRUG ADRESATA KONVENCIJSKIH PRAVA

Europska konvencija kao međunarodni ugovor obvezuje prije svega države ugovornice.³⁴ Države ugovornice priznanjem su ugovora na njega vezane i moraju ispunjavati preuzete obveze prema načelu dobre vjere i poštenja (*Treu und Glauben*).³⁵ To proizlazi iz članka 1. Europske konvencije, prema kojem visoke ugovorne stranke svakome u svojoj nadležnosti jamče prava i slobode određene u prvom dijelu Europske konvencije.³⁶ S obzirom na navedeno država je odgovorna za povredu konvencijskih prava od strane svih državnih tijela, bez obzira na to ubrajaju li se oni u zakonodavnu, izvršnu ili sudsku granu vlasti.³⁷

Odgovornost države za postupke državnog tijela nastupa ne samo prema Europskoj konvenciji nego i prema općem međunarodnom pravu iako je ono djelovalo protupravno ili protiv uputa.³⁸ Kod utvrđivanja je li državno tijelo ili privatnopravni subjekt u konkretnom slučaju izvršio neku radnju koja je protivna Europskoj konvenciji, sud mora pojam države tumačiti autonomno. Iako se neka osoba prema nacionalnom pravu tretira kao privatnopravni subjekt, potrebno je utvrditi može li se prema autonomnom tumačenju u okviru Europske konvencije tretirati kao državno tijelo te mora zbog toga on uzimati u obzir – znači poštovati – prava i slobode koje jamči Europska konvencija.³⁹

Osim članka 1. Europske konvencije, koji određuje općenitu dužnost država ugovornica da poštuju konvencijska prava, pojedine se specifične odredbe odnose isključivo na države potpisnice. One moraju prema drugoj rečenici članka 2. Prvog dopunskog protokola Europske konvencije kod izvršavanja na području obrazovanja preuzetih zadataka uzeti u obzir pravo roditelja da djeci osiguraju odgovor i poduku u skladu s vlastitim vjerskim i svjetonazorskim uvjerenjima. Osim toga

31 Egli, *op. cit.*, 225.

32 Navedeno prema Egli, *op. cit.* str. 225.

33 Vidi: C. Dröge, *op. cit.*, str. 190. i sl. Usporedi: P. Egli, *op. cit.*, str. 226.

34 Egli, *op. cit.*, str. 226.

35 *Ibidem*.

36 Članak 1. EKČP-a obvezuje državnu vlast u svim pojavnim oblicima da poštuje konvencijska prava.

37 Vidi presudu u predmetu *Cyprus v. Turkey* od 26. svibnja 1975. (Applications No. 6780/74, 6950/75; Decisions and Reports 2, 1975., str. 166.); presuda u predmetu *X v. Switzerland* od 9. srpnja 1980. (Application No. 8363/78, Decisions and Reports 20, 1980.); presuda u predmetu *Young and James v. the United Kingdom* od 11. srpnja 1977. (Application No. 7601/76, Decisions and Reports 9, 1978.).

38 Vidi P. Egli, *op. cit.*, str. 227. Vidjeti također presudu u predmetu *Ireland v. the United Kingdom* od 18. siječnja 1978. (Series A, Vol. 25, str. 64.).

39 Usporedi: J. Frowein, W. Peukert, “Europäische Menschenrechtskonvention, EMRK-Kommentar“, (1996), str. 6.

članak 3. Prvog dopunskog protokola Europske konvencije navodi kao adresate prava na slobodne izbore samo države ugovornice Europske konvencije.⁴⁰

U pravnoj teoriji ostaje sporno pitanje jesu li uz države potpisnice adresati prava i sloboda koja jamči Europska konvencija i privatnopravni subjekti.⁴¹ Međutim, ako privatnopravni subjekti nisu samo oni koji imaju pravo na nešto, tj. nositelji prava, nego ih Europska konvencija i neposredno obvezuje, onda konvencijska prava djeluju ne samo u vertikalnom odnosu između pojedinaca i države, nego i u horizontalnom odnosu između privatnih subjekata. Međutim, od problematike djelovanja konvencijskih prava među privatnopravnim subjektima potrebno je razlikovati procesnopravna pitanja, tj., možemo li uopće podnositi zahtjev protiv pojedinca na Europski sud u skladu s člankom 34. Europske konvencije jer eventualna dužnost privatnopravnog subjekta, koju stvara Europska konvencija, nije nužno povezana s njegovom pasivnom legitimacijom u žalbenom postupku.⁴² Naime, možemo zamisliti da je privatnopravni subjekt unatoč nedostatnom pravnom sredstvu za realizaciju odgovornosti pred sudskim instancama vezan na materijalnopravne odredbe Europske konvencije. Pitanje neposredne vezanosti privatnopravnih subjekata na konvencijska prava pojavljuje se samo kod onih konvencijskih prava, koja uopće mogu biti prema svom sadržaju povrijeđena (također) od ne-državne strane. Prava i slobode, koja se već prema svom sadržaju upućuju samo na države, kao što je npr. načelo da nema kazni bez zakona (*nulla poena sine lege*),⁴³ već po smislu ne mogu djelovati među privatnopravnim subjektima.⁴⁴

Međutim, u ustavnopravnoj teoriji neposrednu vezanost privatnopravnih subjekata na konvencijska prava pokušava se utemeljiti time da se Preambula Europske konvencije poziva na Opću deklaraciju o ljudskim pravima iz 1948. godine, iz koje proizlaze dužnosti pojedinca da štiti i poštuje ljudska prava i dužnosti. Povijesni nastanak Europske konvencije pokazuje da je Opća deklaracija o ljudskim pravima koju je Generalna skupština OUN-a usvojila 10. prosinca 1948., kao prvi važniji dokument za zaštitu ljudskih prava na univerzalnoj razini, imala snažan utjecaj na razvoj i izgradnju regionalno orijentirane Europske konvencije. Blizak odnos između dva dijela izražava se s jedne strane u prvom stavku Preambule Europske konvencije, koji se na početku poziva na to da se u stvaranju Europske konvencije uzimala u obzir Opća deklaracija o ljudskim pravima. Međutim, s druge strane države ugovornice u petom stavku Preambule izražavaju svoju spremnost da učine prve korake prema zajedničkom ostvarivanju prava, koja su određena u Općoj deklaraciji OUN-a. Opća deklaracija iz 1948. godine u završnom stavku Preambule navodi: "(...) Opća Skupština proglašava ovu Opću deklaraciju o ljudskim pravima kao zajedničku tekovinu svih naroda i država, kako bi svaki pojedinac i svaki dio društva, imajući ovu Deklaraciju stalno na umu, poučavanjem i učenjem težili promicanju ljudskih prava i sloboda te progresivnim domaćim i međunarodnim mjerama osigurali njihovo opće i djelotvorno priznanje i poštovanje (...)."⁴⁵ Iz tog stavka Preambule koji obvezuje pojedinca i sva tijela društva na poštovanje i

40 Usporedi: P. Egli, *op. cit.*, str. 227. Vidjeti i: P. Van Dijk; G. J. H. van Hoof, "Theory and Practice of the European Convention on Human Rights", (1998), str. 77.

41 Egli, *op. cit.*, str. 227.

42 Vidjeti: P. van Dijk; G. J. H. van Hoof, "Theory and Practice of the European Convention on Human Rights", (1998), str. 23.

43 Članak 7. EKČP-a.

44 Vidjeti: P. Egli, *op. cit.*, str. 228. Vidi također: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.*, str. 43. i sl.

45 "Now, therefore the General Assembly proclaims this Universal Declaration of Human Rights as a common standard of achievement for all peoples and all nations, to the end that every individual and every organ of society (...) shall strive (...) to promote respect for these rights and freedoms and by progressive measures (...) to secure their universal and effective recognition and observance (...)."

zaštitu zajamčenih prava i sloboda te iz odredbe 1. stavka članka 29. Opće deklaracije o ljudskim pravima, koji određuje da svako ima obveze prema zajednici, neki pravni teoretičari zaključuju da pravna jamstva Opće deklaracije o ljudskim pravima stvaraju svestrano djelovanje. Prema tome krug adresata prava ne bi trebao biti ograničen samo na države, nego bi trebao obuhvaćati i pojedince i skupine osoba (tzv. privatnopravne subjekte). Međutim, teorija je s aspekta pozivanja Preambule Europske konvencije na Opću deklaraciju o ljudskim pravima zastupala stav da time može na Europsku konvenciju prenijeti apsolutno djelovanje zajamčenih prava. Prema navedenom, ne samo države ugovornice nego i privatnopravni subjekti adresati su prava i sloboda Europske konvencije.⁴⁶ Naime, pravni značaj Preambule Europske konvencije orijentira se prema onim propisima koji su zapisani u Bečkoj konvenciji o ugovornom pravu od 23. svibnja 1969.⁴⁷ i koji odgovaraju neospornim pravilima općeg međunarodnog prava. Prema 2. stavku članka 31. Bečke konvencije Preambula se tretira kao ugovorni tekst te je prema tome ona važna u tumačenju međunarodnih ugovora.⁴⁸ Europski sud uzima izričito u obzir Preambulu i za tumačenja, odnosno interpretacije konvencijskih jamstava (tako npr. u slučaju *Golder v. United Kingdom*).⁴⁹ Međutim, prava ili čak dužnosti pojedinca u pravilu ne možemo izvoditi iz uglavnom neodređenog teksta Preambule. Preambulu Europske konvencije zbog nedostatka obvezujućeg karaktera ne možemo tretirati kao medij iz koga bi zračile eventualne, u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima utemeljene, dužnosti pojedinca. Naime, za utemeljenje neposredne vezanosti privatnopravnih subjekata na konvencijska prava trebalo bi u ugovornom tekstu naći pravno obvezujuće norme kao potporne točke.⁵⁰

Razlog za utemeljivanje neposredne vezanosti privatnopravnih subjekata na prava i slobode Europske konvencije, ustavnopravna teorija tražila je i u odredbi članka 13. Europske konvencije.⁵¹ Prema navedenoj odredbi svatko čija su prava i slobode priznate u Europskoj konvenciji povrijeđene, ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu (tzv. pravo na djelotvornu pritužbu). Navedena odredba obvezuje prije svega države da uredi nacionalne instance pravne zaštite na način da bi svatko mogao ostvarivati prava zbog povrede Europske konvencije.⁵² Međutim, takva odredba upućuje na zaključak da povrede konvencijskih prava od strane osoba koje su djelovale u službenom svojstvu, ne predstavljaju uobičajen slučaj, pa je prema tome potrebno te slučajeve posebice izložiti. Formulacija "čak i" pokazuje da se odredba usmjerava primarno i prije svega na neki drugi, tj. širi krug osoba, protiv kojih mora postojati djelotvorno pravno sredstvo u nacionalnom pravnom poretku.⁵³

46 Vidjeti: P. Egli, *op. cit.*, str. 229.

47 Vidjeti: Uradni list SFRJ, MP, št. 30-43/1972.

48 Drugi stavak članka 31. Bečke konvencije o ugovornom pravu glasi: "2. The context for the purpose of the interpretation of a treaty shall comprise, in addition to the text, including its preamble and annexes: (a) Any agreement relating to the treaty which was made between all the parties in connexion with the conclusion of the treaty; (b) Any instrument which was made by one or more parties in connexion with the conclusion of the treaty and accepted by the other parties as an instrument related to the treaty. 3. There shall be taken into account, together with the context: (a) Any subsequent agreement between the parties regarding the interpretation of the treaty or the application of its provisions; (b) Any subsequent practice in the application of the treaty which establishes the agreement of the parties regarding its interpretation; (c) Any relevant rules of international law applicable in the relations between the parties."

49 Vidi presudu u slučaju *Golder v. United Kingdom* od 21. veljače 1975. (Series A, Vol. 18, str. 16).

50 Vidjeti: P. Egli, *op. cit.*, str. 230. Vidi također: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.*, str. 43. i sl.

51 Egli, *op. cit.*, str. 230.

52 Vidjeti: A. Clapham, *Human Rights in the Private Sphere*, (1993), str. 170.

53 Egli, *op. cit.*, str. 230.

Članak 13. Europske konvencije možemo poimati i u smislu da moraju postojati nacionalne instance za presuđivanje povreda prava od strane privatnopravnih subjekata. Međutim, posljedica navedenog jest da privatnopravni subjekti implicitno imaju obvezu poštovati konvencijska prava. Naime, ako bi smatrali samo državu kao jedinog adresata konvencijskih prava, onda bi poseban naglasak povrede prava koja počinje službene osobe u članku 13. Europske konvencije bio suvišan.⁵⁴ Međutim, kod presuđivanja tog pitanja potrebno je uzeti u obzir i izvorne tekstove Europske konvencije. Njemački prijevod članka 13. Europske konvencije sličan je francuskoj varijanti koja govori o tome da onaj čija su prava i slobode bile povrijeđene, ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom ("meme que la violation aurait été commise par des personnes agissant dans l'exercice de leurs fonctions officielles"). Engleski tekst odredbe sadrži formulaciju "notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity". Potonje bi se točno prevelo "čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu". Engleska verzija članka 13. Europske konvencije posebice spominje povredu sa službenim djelovanjem.⁵⁵ Konjunkcija stoji u engleskoj varijanti samo za ojačan "čak i u slučaju/unatoč činjenici" i ne govori ništa o vezanosti privatnopravnih subjekata. Međutim, u slučaju konflikta između jednako odlučujuće engleske i francuske varijante teksta Europske konvencije, 4. stavak članka 33. Bečke konvencije o ugovornom pravu daje prednost onome značenju, koje uzimajući u obzir ciljeve i namjere ugovora, usuglasi obje varijante teksta na najbolji mogući način.⁵⁶ Međutim, primjenom teleološkog tumačenja, koje određuje Bečka konvencija o ugovornom pravu, potrebno je uzeti u obzir prije svega da je Europska konvencija "is intended to guarantee not rights that are theoretical or illusory but rights that are practical and effective".⁵⁷ Francuska varijanta članka 13. Europske konvencije trebala bi imati prednost jer ona uključanjem i nedržavnih povreda jamči širu i time najdjelotvorniju zaštitu pojedinca. S druge strane ako za osnovu uzmemo značenje francuske varijante, onda vezanosti privatnopravnih subjekata na konvencijska prava ne možemo bezuvjetno provoditi. Međutim, posljednju je rečenicu odredbe potrebno mnogo više shvaćati u smislu da je država odgovorna i za povrede konvencijskih prava koje su prouzročile osobe koje djeluju u službenom svojstvu. Međutim, takav bi stav uistinu bio samorazumljiv u kontinentalnom pravu, ali ne i u anglosaksonskom pravnom poretku. U Velikoj Britaniji je u vrijeme nastanka Europske konvencije, 1950. godine, prevladavalo poimanje da Kruna u postupcima ima imunitet.⁵⁸ Namjeru dodatka u članku 13. Europske konvencije možemo dakle vidjeti u tome da se osigurava pravna zaštita pojedinaca bez (pravnih) praznina, i to protiv cijele državne vlasti, iako bi se trebalo slagati i s *Arthurom Haefligerjem*, koji je formulaciju članka 13. Europske konvencije označio kao manje uspješnu.⁵⁹

Neki u ustavnopravnoj teoriji zastupaju shvaćanje da iz zabrane zloupotrebe konvencijskih prava iz članka 17. Europske konvencije proizlazi neposredna obveznost privatnopravnih subje-

54 Vidjeti: P. Egli, *op. cit.*, str. 231. Vidjeti i: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.*, str. 43. i sl.

55 Egli, *op. cit.*, 231.

56 Egli, *op. cit.*, str. 231. Četvrti stavak članka 33. Bečke konvencije o ugovornom pravu glasi: "4. Except where a particular text prevails in accordance with paragraph 1, when a comparison of the authentic texts discloses a difference of meaning which the application of articles 31 and 32 does not remove, the meaning which best reconciles the texts, having regard to the object and purpose of the treaty, shall be adopted."

57 Vidi osobito predmet *Airey v. Ireland*, presuda od 9. listopada 1979. (Series A, Vol. 32, str. 12). Vidi također presude u predmetima *Artico v. Italy* od 13. svibnja 1980. (Series A, Vol. 37); *Wemhoff v. Federal Republic of Germany* od 27. lipnja 1968. (Series A, Vol. 7); *Delcourt v. Belgium* od 17. siječnja 1970. (Series A, Vol. 11).

58 Vidi: J. Frowein, W. Peukert, "Europäische Menschenrechtskonvention, EMRK-Kommentar", (1996), str. 429.

59 Vidi: P. Egli, *op. cit.*, str. 231.–232. Vidjeti: C. Dröge, *op. cit.*, str. 11. i sl.

kata da poštuju ljudska prava.⁶⁰ Prema odredbi članka 17. Europske konvencije ništa se u Konvenciji ne može tumačiti kao da uključuje za bilo koju državu, *grupu ili pojedinca* neko pravo da se upusti u neku djelatnost ili da izvrši neki čin kojim bi smjerali na uništenje prava ili sloboda priznatih u Konvenciji ili na njihovo ograničenje u većoj mjeri nego što se u njoj predviđa.⁶¹ Iz navedene odredbe proizlazi da dotični moraju postupati u suglasnosti s Europskom konvencijom. Na osnovi izričitog navođenja grupa i osoba/pojedinaca uz državu, trebalo bi biti jasno da su i oni vezani neposredno na konvencijska prava. Svaki pojedinac ima dužnost poštovati pravne položaje drugoga i svoja prava ostvarivati tako da se uzima u obzir i sloboda svih ostalih.⁶² Međutim, takva argumentacija ne uzima u obzir da interpretacijsko pravilo članka 17. Europske konvencije ne sadrži izjave glede opće konvencijske lojalnosti (vjernosti) u vezi s pitanjima adresata prava i sloboda Europske konvencije.⁶³ Odredba uređuje samo specijalnu lojalnost Konvenciji, koja se ostvaruje tek priznavanjem konvencijskih prava. Ako privatnopravne osobe ostvaruju svoja prava i slobode iz Europske konvencije onda ne smiju zajednički nastojati za ukidanjem konvencijskih prava. Prema navedenom, odredbe članka 17. Europske konvencije ne možemo tretirati kao jasan, odnosno jednoznačan opis kruga subjekata koji su vezani na cjelokupnu Europsku konvenciju.⁶⁴

Daljnje ishodište za utemeljivanje neposredne vezanosti privatnopravnih subjekata na prava iz Europske konvencije vidjeti u odredbama o izuzecima iz 2. stavka članka 8. Europske konvencije, 2. stavak članka 9. Europske konvencije, 2. stavak članka 10. Europske konvencije i 2. stavak članka 11. Europske konvencije.⁶⁵ Navedene klauzule izražavaju određena državna ograničenja konvencijskih prava, koja su u suglasnosti sa zakonom te su u demokratskom društvu potrebna ne samo za zaštitu javnog poretka i u interesu morala, nego i za zaštitu *prava i sloboda ostalih*. Iz navedenog se zaključuje da su nositelji konvencijskih prava dužni odustati od svake povrede prava i sloboda ostalih privatnopravnih subjekata.⁶⁶ Međutim, takvo utemeljivanje neposredne dužnosti pojedinaca iz Europske konvencije nije uvjerljivo. S jedne se strane klauzule o izuzecima mogu odnositi samo na specifične, no ne i na općenite dužnosti privatnopravnih subjekata za osiguravanje prava i sloboda Europske konvencije; klauzule se naime odnose samo na pojedina prava. Za razliku od 2. stavka članka 29. Opće deklaracije o ljudskim pravima, Europska konvencija ne sadrži nijedno opće određeno načelo, prema kojem bi prava i sloboda određene osobe imala granice u pozicijama slobode drugih osoba. S druge je strane potrebno uzeti u obzir da se klauzule o izuzecima odnose isključivo na državu. To posebice jasno proizlazi iz odredbe 2. stavka članka 8. Europske konvencije, koji se izričito odnosi na miješanje nekog javnog tijela u provedbi prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja, koji jamči odredba 1. stavka članka 8. Europske konvencije. Slično druga rečenica 1. stavka članka 10. Europske konvencije određuje da jamstvo slobode izražavanja mišljenja uključuje slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti. Naglasak na miješanje javne vlasti u 2. stavku članka 8. i drugoj rečenici 1. stavka članka 10. Europske konvencije možemo razumjeti kao naglasak

60 Usporedi: A. Clapham, "Human Rights in the Private Sphere", (1993), str. 167. Vidi također: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.*, str. 43. i sl.

61 Usporedi: P. van Dijk; G. J. H. van Hoof, "Theory and Practice of the European Convention on Human Rights", (1998), str. 25.

62 Vidi: C. Dróge, *op. cit.*, str. 11. i sl. Vidi: P. Egli, *op. cit.*, str. 232.

63 Egli, *op. cit.*, str. 232.

64 Vidi: P. Egli, *op. cit.*, str. 233. Vidi također: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.*, str. 43. i sl.

65 Egli, *op. cit.*, str. 233.

66 Vidi: A. Clapham, *Human Rights in the Private Sphere*, (1993), str. 169.

općenitog obrambenog usmjerenja prava protiv države. Država može uz postojanje drugih, u klauzulama o izuzecima navedenih pretpostavki, ograničiti zajamčena konvencijska prava zbog zaštite prava i sloboda drugih. Klauzule o izuzecima/ograničenjima opunomoćuju državnu vlast da uredi eventualne kolizije između različitih pravnih pozicija. Međutim, prema mišljenju mnogih, unatoč tome ne možemo provoditi neposredne dužnosti privatnopravnih subjekata za poštovanje/osiguranje konvencijskih prava.⁶⁷

4. ZAKLJUČAK

Konvencijska prava prema Europskoj konvenciji o ljudskim pravima prije svega prava su negativnog statusa (obrambena prava), međutim, jurisprudencija je Europskoga suda za ljudska prava značenje/poimanje konvencijskih prava u funkcionalnom smislu proširila. S obzirom na navedeno konvencijska se prava također poimaju kao ustavna načela objektivnog poretka država ugovornica, a osiguravanje toga u interesu je regionalne zajednice država. Dakle, konvencijska su se prava preko jurisprudencije Europskoga suda udaljila od izvornog karaktera Europske konvencije te su se preoblikovala u ustavnopravni poredak europske zaštite prava.

Članak 1. Europske konvencije obvezuje države ugovornice da svakome u svojoj nadležnosti jamče prava i slobode određene u prvom dijelu Europske konvencije. S obzirom na tekst ove odredbe ostaje otvoreno obvezuje li Europska konvencija i privatnopravne subjekte neposredno na poštovanje konvencijskih prava. Europska konvencija inače izričito ne uređuje problematiku djelovanja konvencijskih prava među privatnopravnim subjektima. Tekst konvencijskih jamstava s općenitim formulacijama "everyone has the right to" ili "no one shall be" više naglašava subjektivno pravni karakter zajamčenih pravnih pozicija, a manje odgovarajuće dužnosti. U tome ništa ne mogu promijeniti ni u teoriji predstavljeni argumenti za neposrednu vezanost privatnopravnih subjekata na konvencijska prava. Međutim, ni iz teksta Preambule ni iz članka 13. Europske konvencije, koji jamči pravo na djelotvorno pravno sredstvo, ili iz članka 17. Europske konvencije, koji određuje zabranu zloupotrebe konvencijskih prava, ne možemo sasvim sigurno zaključiti da su pojedinci također subjekti koji su obvezni poštovati konvencijska prava i dužnosti. Ni s pozivanjem na neke slobode u Europskoj konvenciji, koje sadrže klauzule o izuzecima i pridržajima, nije moguće privatnopravne subjekte tretirati kao adresate konvencijskih prava. Iz teksta Europske konvencije dakle ne možemo razabrati neke općenite dužnosti privatnopravnih subjekata glede poštovanja konvencijskih prava i sloboda.

67 Usporedi: S. Breitenmoser, *Der Schutz der Privatsphäre gemäss Art. 8 EMRK: Das Recht auf Achtung des Privat- und Familienlebens, der Wohnung und des Briefsverkehrs*, (1986), str. 68. Vidi također: P. Egli, *op. cit.*, str. 234. Vidi također: T. Barkhuysen; M. van Emmerik, *op. cit.*, str. 43. i sl.

LITERATURA

1. Barkhuysen, Tom; Lindenbergh, Siewert (ur.), "Constitutionalization of Private Law, Martinus Nijhoff", Leiden, 2006.
2. Breitenmoser, Stephan, "Der Schutz der Privatsphäre gemäss Art. 8 EMRK: Das Recht auf Achtung des Privat- und Familienlebens, der Wohnung und des Briefverkehrs", Basel/Frankfurt am Main, 1986.
3. Clapham, Andrew, "Human Rights in the Private Sphere", Clarendon Press, Oxford, 1993.
4. Dolderer, Michael, "Objektive Grundrechtsgehalte", Duncker&Humblot, Berlin, 2000.
5. Dröge, Cordula, "Positive Verpflichtungen der Staaten in der Europäischen Menschenrechtskonvention", Springer, Berlin, New York, Heidelberg, Barcelona, Honkong, London, Mailand, Paris, Tokio, 2003.
6. Egli, Patricia, "Drittwirkung der Grundrechte", Schulthess, Zürich, Basel, Genf, 2002.
7. Frowein, Jochen; Peukert, Wolfgang, "Europäische Menschenrechtskonvention". "EMRK-Kommentar", N. P. Engel Verlag, Kehl, Strassbourg, Arlington, 1996.
8. Tian, Lichun, "Objektive Grundrechtsfunktionen im Vergleich – eine Untersuchung anhand des Grundgesetzes und der Europäischen Menschenrechtskonvention", Duncker&Humblot, Berlin, 2012.
9. Villiger, Mark E., "Handbuch der Europäischen Menschenrechtskonvention", Unter besonderer Berücksichtigung der schweizerischen Rechtslage, 2. izdanje, Zürich, 1999.
10. Van Dijk, Pieter, van Hoof; Godefridus J. H., "Theory and Practice of the European Convention on Human Rights", 3. izdanje, The Hague, London, Boston, 1998.

Predmeti – presude Evropskog suda za ljudska prava.

Boštjan Tratar, PhD, Assistant Professor, Graduate School of Government and European Studies, State Attorney General of the Republic of Slovenia

OBJECTIVE FUNCTIONS OF HUMAN RIGHTS OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

Summary

The author discusses the objective function(s) of the human rights of the European Convention on Human Rights. The constitutional theory refers to objective functions of human rights (*objektive Grundrechtsfunktionen*) in a case when human rights have the so called secondary function besides their primary defensive function, which means that human rights represent the objective value order (*objektive Wertordnung*) that should be manifested in the entire legal order. The consequence of such concept of human rights is that human rights enable not only individual claims of individuals against the state, but also that the state is also obliged to guarantee the respect of human rights and to create the necessary institutional conditions therefor by means of positive(active) measures. The conventional rights of the ECHR are first of all the rights of the negative status (defensive rights), however, the judicature of the European Court of Human Rights has expanded the meaning of conventional rights in functional sense. Pursuant to Article 1 of the ECHR the contracting parties are obliged to secure to everyone within their jurisdiction, the rights and freedoms defined in Section I of the Convention. However, the text of the Preamble, the Article 13 of the ECHR ensuring the right to an effective remedy or Article 17 of the ECHR defining prohibition of abuse of rights do not allow the conclusion that the individuals are also the subjects that are (directly) obliged to respect the conventional rights and freedoms. In principle, one may not treat individual subjects as the addressees of conventional rights despite reference to some freedoms in ECHR comprising restraint clauses. The general obligation of individual subjects as regards the (indirect) respect of conventional rights and freedoms is therefore not recognized from the text of the ECHR.

Key words: European Convention on Human Rights, primary and secondary function of human rights, objective function of human rights, addressee of conventional rights

*Dr. Boštjan Tratar, Dozent an der Fakultät für Staats- und Europastudien, Brdo pri Kranju,
Generalstaatsprokurator der Republik Slowenien, Staatsprokurator der Republik Slowenien*

OBJEKTIVE GRUNDRECHTSFUNKTIONEN NACH DER EUROPÄISCHEN KONVENTION ZUM SCHUTZ DER MENSCHENRECHTE UND GRUNDFREIHEITEN

Zusammenfassung

In dieser Arbeit verhandelt der Autor über objektive Funktionen der Menschenrechte nach der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten (der sog. Konventionsrechte). Gegenwärtige verfassungsrechtliche Theorie spricht über objektive Grundrechtsfunktionen wenn die Menschenrechte neben ihrer primären Abwehrfunktion noch eine sog. Sekundärfunktion ausüben, nach welcher die Verfassungsrechte eine objektive Wertordnung darstellen, die in der ganzen Rechtsordnung zum Ausdruck kommen sollten. Die Folge einer solchen Auffassung von Menschenrechten ist, dass die Menschenrechte nicht nur Erhebung von individuellen Forderungen des Einzelnen gegen den Staat ermöglichen, sondern dass der Staat selbst verpflichtet ist, durch sog. positive (aktive) Maßnahmen die Achtung von Menschenrechten zu fördern und dazu entsprechende institutionelle Voraussetzungen zu schaffen. Nach der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten sind die Konventionsrechte vor allem die Rechte der negativen Provenienz (Abwehrrechte); die Gerichtspraxis des Europäischen Gerichtshofs hat doch die Bedeutung der Konventionsrechte im funktionellen Sinne erweitert. Artikel 1 der Europäischen Konvention verpflichtet die Vertragsstaaten, innerhalb ihrer Zuständigkeit jeder Person Rechte und Freiheiten anzuerkennen, die im ersten Teil der Europäischen Konvention definiert sind. Weder aus der Präambel, noch aus dem Artikel 13 der Europäischen Konvention, der das Recht auf wirkungsvolle Rechtsmittel gewährleistet, noch aus dem Artikel 17 der Europäischen Konvention, der das Verbot jedes Mißbrauchs von Konventionsrechten vorschreibt, kann man nicht mit Sicherheit schließen, dass die Einzelnen auch als diejenigen Subjekte bestimmt sind, die unmittelbar verpflichtet sind, Konventionsrechte und -pflichten zu achten. Im Prinzip gilt es, dass es auch dann nicht möglich ist, privatrechtliche Subjekte als Adressate der Konventionsrechte zu betrachten, wenn auf einige Freiheiten aus der Europäischen Konvention berufen wird, die Sperrklausel enthalten. Aus diesem Grunde ist es schwer, dem Text der Europäischen Konvention die allgemeine Pflicht der privatrechtlichen Subjekte angesichts der (unmittelbaren) Achtung der Konventionsrechte und -freiheiten zu entnehmen.

Schlagwörter: Europäische Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten, primäre und sekundäre Funktion der Menschenrechte, objektive Grundrechtsfunktionen, Adressaten der Konventionsrechte